

Pierre Vilar

(03.05.1906 - 07.08.2003)

El dia 7 d'agost de 2003 l'Institut d'Estudis Catalans va haver de lamentar la mort del senyor Pierre Vilar, membre corresponent de la Secció Històrico-Arqueològica de l'Institut d'Estudis Catalans. La senyora Eulàlia Duran i Grau, membre de la Secció Històrico-Arqueològica, va escriure un breu recordatori, que es llegirà en un ple del curs 2003-2004 i que reproduïm a continuació.

L'historiador Pierre Vilar va morir el dia 7 d'agost de 2003 a Saint-Palais, al País Basc francès. Ha deixat una obra important des del punt de vista metodològic i històric que ha centrat principalment (no exclusivament) en el segle XVIII. D'entre la seva nombrosa producció, cal destacar la seva proposta metodològica, exposada el 1960 a *Creixement econòmic i anàlisi històrica*. D'entre els treballs d'història hispànica, la seva petita *Histoire de l'Espagne* (1947), reeditada nombroses vegades i traduïda al català; els estudis *Le temps du Quichotte* (1956) i *Le déclin catalan du bas moyen-âge* (1959), tots dos aplegats en la compilació *Crecimiento y desarrollo* (1965). Destaca la seva tesi inacabada *Catalunya dins l'Espanya moderna*, editada en francès el 1962 i en versió catalana en quatre volums de 1964 a 1968, que completà amb els *Assaigs sobre la Catalunya del segle XVIII* (1973). Darrerament, ha publicat unes memòries autobiogràfiques, *Pensar històricament* (1995), essencials per a comprendre la seva trajectòria humana i científica.

Avui el recordem no només perquè fou un dels grans historiadors del segle XX, sinó per la seva dedicació a estudiar la història catalana. Vilar prengué contacte directe amb Barcelona el 1927 i la seva experiència catalana durant la República fou decisiva. Però aquesta es veié truncada per la Guerra Civil i per la Guerra Mundial després i no es restablí fins a 1946.

L'ambient de la postguerra fou molt diferent del que ell havia conegut durant la República: molts dels seus millors amics havien mort o es trobaven a l'exili. En conegué de nous, a través de l'Institut Francès de Barcelona, que el posà en contacte amb els ar-

tistes Joan Miró, Josep Llorenç Artigas, Pierrette Gargallo i Joan Prats. Paral·lelament, es vinculà al seminari d'història del dret organitzat per Fabià Estapé, que esdevingué un veritable fogar intel·lectual i estimulador de vocacions.

Amb tot, la feina primordial de Pierre Vilar era la redacció de la seva tesi sobre Catalunya, que ja havia començat anys enrere i que les circumstàncies bèl·liques havien truncat momentàniament. De nou, però, la redacció es veié truncada, el 1949, per les autoritats franceses, que l'obligaren a retornar precipitadament a París. Tanmateix, trobà el sistema de continuar treballant en la tesi gràcies a curtes estades anuals a Barcelona.

Els anys seixanta aporten a Vilar el reconeixement de la seva obra. D'una banda, li arribava el reconeixement acadèmic francès: el 1951, director d'estudis a l'École Pratique des Hautes Études de París; el 1965 succeïa Ernest Labrousse a la Càtedra d'Història Econòmica de la Sorbona. De l'altra, la publicació de la seva tesi *Catalunya dins l'Espanya moderna* representà, a Catalunya, un salt qualitatiu important: Vilar traspassava els cercles acadèmics i connectava amb un tipus de lector molt més ampli i popular. Efectivament, es prodigà a la universitat, donà conferències multitudinàries a Barcelona, a Girona, a Lleida, participà en congressos i era seguit amb passió per les noves generacions d'estudiants. Mort Vicens, que havia preparat el camí, marginat dels ambients acadèmics Ferran Soldevila, es revelà com el mestre per antonomàsia. Això es traslluí el 1961 en ser nomenat membre corresponent de l'IEC i en la seva investidura de doctor *honoris causa* per la Universitat de Barcelona el 1979, conjuntament amb Joan Miró i Frederic Monpou. El 1986 participà en la inauguració del curs de la Universitat de Barcelona amb motiu dels cinquanta anys de la Guerra Civil.

Malauradament, aquests darrers anys la seva situació personal de salut, en especial els seus problemes de vista, ens han privat de les seves habituals visites. Però ha mantingut sempre un contacte cordial fins al darrer moment i ha concedit algunes entrevistes enregistrades, algunes encara inèdites. Crec que tot li ho hem d'agrair.